

LICHIDAREA VOLUNTARĂ A PERSOANELOR JURIDICE

Autor : lect. sup., mag.drept., drd. Ina BOSTAN

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Procedeu de lichidare este cel mai complicat dintre toate chestiunile ce țin de persoana juridică. Lichidarea unei societăți, uneori, poate dura chiar și ani, iar acest lucru, cu părere de rău, în Republica Moldova este foarte des întâlnit. Există o justificare a complexității procedurii – garanția creditorilor că le vor fi satisfăcute creanțele, precum și a organelor fiscale – care urmăresc plata impozitelor în continuu etc. În cazul în care starea de faliment o declară o altă societate pentru societatea aflată în această stare, procedura devine și mai dificilă. În acest sens, considerăm ca actele normative privind procesul de lichidare, precum și cel de insolvență a unei societăți comerciale trebuie adaptate și simplificate, deoarece legea trebuie să fie în favoarea cetățenilor și accesibilă tuturor.*

Cuvinte cheie: *subiect de drept, raport juridic, persoană juridică, lichidare, dizolvare, lichidator, active, pasive, bilanț de lichidare etc.*

Codul civil al R.M. acordă o atenție deosebită perioadei ce succede dizolvării societăților comerciale, adică lichidării. Această preocupare este explicabilă de interesul pe care asociații îl au pentru împărțirea avutului social, la constituirea căruia au contribuit. În aceeași măsură, sunt interesați și creditorii societății dizolvate, precum și creditorii asociațiilor, ca împărțirea avutului social să se facă fără prejudicierea drepturilor lor.¹

În doctrina juridică sunt date mai multe definiții ale instituției lichidării persoanei juridice.

Lichidarea persoanei juridice constituie un ansamblu de operațiuni, avînd ca scop încheierea afacerilor aflate în curs de desfășurare, la data dizolvării societății, transformarea activului și împărțirea între asociați a sumelor de bani rămase după efectuarea plăților.²

Prin lichidare se înțeleg toate operațiunile, care au drept scop terminarea afacerilor în curs în momentul declarării dizolvării, astfel încît să se poată obține realizarea activului, plata pasivului și repartizarea activului patrimonial net între asociați. Totuși, caracterele generale ale lichidării sunt subliniate de una din cele mai ample prezentări în literatura juridică.

Potrivit acesteia, **lichidarea** este o perioadă de durată variabilă, pe care o traversează societatea de la dizolvarea sa și pînă la distribuirea către asociați a activului disponibil și a clarificării definitive a conturilor, perioadă în care unul sau mai mulți lichidatori vor definitiva operațiile anterioare ale societății, vor face în măsura necesității altele noi, vor plăti debitele către creditori și vor transforma activul social în numerar.

Pentru efectuarea acestui șir de operații, pe întreaga perioadă a lichidării societatea, deși dizolvată, va continua să-și păstreze personalitatea juridică. În acest scop, este înscrisă obligația pentru lichidatori ca în toate actele ce vor urma dizolvării să se facă mențiunea, după indicarea numelui societății, a sintagmei „în lichidare”.

Pentru a nu leza drepturile creditorilor întreprinderii, a nu produce daune contraagenților acesteia, fondatorilor sau asociațiilor, legea stabilește o procedură specială de lichidare care implică o serie de operațiuni obligatorii, pe care le vom analiza mai jos.

Ca și reorganizarea, lichidarea poate avea loc din proprie inițiativă (benevol), numită lichidare voluntară, precum și forțat, prin decizia instanței de judecată sau a organelor de stat. Indiferent de modalitatea lichidării, după adoptarea hotărîrii de lichidare și publicarea acesteia în Monitorul Oficial, lichidatorii au două sarcini importante: prima constă în estimarea activului întreprinderii și transformarea bunurilor în numerar, iar cea de-a doua sarcină constă în repartizarea acestui numerar între asociați.

Desigur că repartizarea numerarului între asociați se realizează numai după satisfacerea creanțelor creditorilor. Încetarea existenței societății comerciale înseamnă nu doar încetarea ei ca persoană juridică, ci și lichidarea patrimoniului acesteia, prin exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor sociale.

Conform art. 34 al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845-XII din 03.01.1992, lichidarea întreprinderii conduce la încetarea activității acesteia fără trecerea drepturilor și obligațiilor pe cale succesorală la alte persoane.

¹ St. Cărpenu Drept comercial român. Editura ALL. București, 1996. Pag 236.

² Preluată din R. Petreș, Drept comercial român, Editura OSCAR PRINT, București, 1996. pag. 196.

Procedura de lichidare a persoanei juridice presupune două etape :

1) dizolvarea persoanei juridice și deschiderea procedurii de lichidare (cu excepția cazurilor de fuziune și dezmembrare);

2) radierea persoanei juridice din Registrul de stat.

Procedura de lichidare este guvernată de următoarele principii:

Lichidarea este prevăzută în favoarea asociaților. Prin contract (per a contrario) lichidarea nu poate interveni la cererea creditorilor (nici sociali, nici personali ai asociaților). Aceasta nu înseamnă că drepturile creditorilor sociali nu sunt ocrotite de lege. Astfel, asociații nu pot obține repartizarea nici unei sume cuvenite lor prin lichidare mai înainte de achitarea creditorilor sociali.

Personalitatea juridică a societății subzistă pentru nevoile lichidării. Societatea își păstrează personalitatea juridică pentru necesitățile lichidării pînă la terminarea acesteia, ceea ce înseamnă că, societatea are în continuare un patrimoniu propriu, separat de cel al asociaților, patrimoniu cu care garantează executarea obligațiilor sociale cu o responsabilitate juridică proprie, o reprezentare proprie (administratori, pînă la numirea lichidatorilor și lichidării după acest moment). Personalitatea juridică dispare doar după terminarea lichidării, odată cu radierea societății din registru.

Lichidarea societății este obligatorie. Lichidarea societății după ce aceasta a fost dizolvată este un principiu obligatoriu. Lichidarea poate fi evitată, în cazul în care societatea a fost dizolvată prin hotărîrea adunării generale a asociaților, dacă aceștia revin asupra hotărîrii de dizolvare, în condițiile cerute pentru modificarea actelor constitutive.

Dizolvarea are loc fără lichidare, în cazurile fuziunii ori divizării totale ale societății (în aceste cazuri societatea dispare ca urmare a absorbției sau contopirii și nu ca urmare a lichidării). Dizolvarea este o fază pregătitoare a lichidării, în decursul căreia, deși nu-și pierde personalitatea juridică, societatea suferă restrîngerii serioase ale obiectului de activitate, în fapt, restrîngerii ale capacității sale de folosință.³

Lichidatorul poate fi persoana desemnată de către adunarea generală a societății sau de către instanța de judecată, în vederea efectuării operațiunilor de lichidare a societății comerciale. Conform Codului civil al R.M., lichidatorul poate fi orice persoană fizică majoră, cu capacitate deplină de exercițiu, care are cetățenia R. Moldova și domiciliază pe teritoriul ei. Prin dispozițiile Legii R.M. nr. 845/1992, față de lichidatori, mai sunt înaintate următoarele cerințe suplimentare: să aibă studii superioare; să posede cunoștințe în domeniu și să fie înregistrați în calitate de întreprinzători individual.

Din momentul în care lichidatorul a fost numit în funcție, el urmează să informeze Camera Înregistrării de Stat despre desemnarea sa, prezentînd hotărîrea respectivă și comunicînd datele de identitate, cu prezentarea modelului de semnătură. Din momentul intrării în funcție a lichidatorului, nici o acțiune nu se poate exercita pentru societate sau contra acesteia, decît în numele lichidatorilor sau împotriva lor.

Îndată după preluarea funcției lichidatorul, împreună cu administratorul, face și semnează inventarul și bilanțul, în care constată situația exactă a activului și pasivului. Intrarea în funcție a lichidatorului desemnează momentul preluării responsabilității de la administrator. Lichidatorul are aceleași împuterniciri, obligații și responsabilități ca și administratorul. Lichidatorul, ca și administratorul, este considerat mandatar al societății, cu consecințele care decurg din această calitate. Lichidatorul își îndeplinește mandatul sub controlul cenzorilor societății, iar dacă aceștia nu există, sub controlul asociaților.

Prima etapă a lichidării este etapa internă. Organul suprem al întreprinderii – Adunarea Generală a Asociaților trebuie să adopte o **hotărîre de lichidare** a întreprinderii. În cazul în care societatea are un singur asociat, atunci acesta emite o **decizie de lichidare** a întreprinderii. În hotărîrea (decizia) de lichidare se poate de indicat cine va avea calitatea de „lichidator” – persoana fizică care se va ocupa de lichidare. În conformitate cu articolul 90 alineatul (5) din Codul Civil „în cazul desemnării mai multor lichidatori, aceștia reprezintă persoana juridică în comun dacă actul de constituire sau hotărîrea prin care sunt desemnați nu prevede altfel”. Intrarea în funcție a lichidatorului (comisiei de lichidare) desemnează și momentul trecerii responsabilității de la administrator la lichidator. Dacă organul competent al persoanei juridice sau instanța de judecată nu desemnează lichidatorul, la data dizolvării persoanei juridice, administratorul acesteia devine lichidator.

La a doua etapă, lichidatorul este obligat, în termen de 30 de zile din momentul adoptării hotărîrii (deciziei) de lichidare a întreprinderii să informeze CÎS despre începerea procedurii de lichidare prezentînd următoarele acte: cererea, conform modelului aprobat de Camera de Înregistrare; hotărîrea (decizia) de lichidare a întreprinderii; certificatul de înregistrare a întreprinderii; buletinul de identitate a lichidatorului. CÎS primește actele și emite decizia privind începerea procedurii de dizolvare a persoanei

³ Roșca Nicolae, Baieș Sergiu, Dreptul afacerilor, ediția III, Chișinău 2011, p. 239.

juridice, înscriind mențiunea „*în proces de lichidare*” în Registrul de stat al persoanelor juridice, precum și pe certificatul de înregistrare al întreprinderii. Din acest moment se interzice participarea întreprinderii - în proces de lichidare în calitate de fondator (asociat) al altei persoane juridice.

- După primirea Deciziei privind începerea procedurii de dizolvare a persoanei juridice, lichidatorul este obligat să publice în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în două ediții consecutive un aviz despre lichidarea întreprinderii, iar în termen de 15 zile îl informează pe fiecare creditor cunoscut despre lichidare și despre termenul de înaintare a creanțelor. Timp de 6 luni se pot înainta pretenții din partea creditorilor. (Poate fi stabilit de către întreprinderea în curs de lichidare un termen mai mare.)

- Să informeze în scris organele fiscale despre începerea procedurii de lichidare.

- Să prezinte inspectoratului fiscal teritorial, în conformitate cu *art. 83 alin. (6) din Codul Fiscal* - în termen de 60 zile din momentul începerii procedurii de lichidare declarația cu privire la impozitul pe venit pentru întreaga perioadă a anului de gestiune pe parcursul căruia persoana juridică a desfășurat activitate de întreprinzător.

- Inspectoratul fiscal teritorial în raza căruia întreprinderea în proces de lichidare stă la evidență efectuează primul control fiscal legat de lichidarea întreprinderii. Controlul în cazul lichidării poartă un caracter total, inspectorul fiscal fiind în drept să verifice întreaga activitate a întreprinderii. După finalizarea controlului, organul fiscal emite Actul de control fiscal, în baza căruia este emisă și Decizia privind controlul fiscal. În decizie inspectoratul fiscal indică ce documente trebuie să pregătească și să prezinte întreprinderea pentru ce-l de-al doilea control fiscal.

- În termen de 15 zile de la data expirării termenului de înaintare a creanțelor (6 luni), lichidatorul este obligat să întocmească și să prezinte către organele statistice bilanțul de lichidare care să reflecte valoarea de bilanț a activelor, inclusiv creanțele, datoriile persoanei juridice care sunt recunoscute de lichidator și datoriile care se află pe rol în instanța de judecată;

- După primul control fiscal, lichidatorul este obligat să pregătească și să prezinte organului fiscal următoarele documente pentru cel de al doilea control fiscal: Certificatul de la Editura de imprimare „Statistica” privind neeliberarea sau restituirea blanchetelor de strictă evidență; Certificatul de la Compania Națională de Asigurări în Medicină privind lipsa datoriilor. Pentru primirea unui astfel de certificat întreprinderea va fi obligată să dezactiveze toate polițele de asigurare obligatorie de asistență medicală ale salariaților; Certificatul de la Serviciul Vamal al RM privind lipsa datoriilor la bugetul de stat (compartimentul plăți vamale); Certificatul privind închiderea contului bancar de la băncile unde întreprinderea deține conturi; Autorizația Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova DGPOP pentru distrugerea ștampilei/ ștampilelor; Certificatul de la Casa teritorială de Asigurări Sociale privind lipsa datoriilor; Copiile a două anunțuri din Monitorul Oficial despre lichidarea întreprinderii; Copia bilanțului de lichidare a întreprinderii. După finalizarea celui de al doilea control fiscal în legătură cu lichidarea, organul fiscal emite actul de control fiscal total, iar apoi eliberează un certificat privind lipsa datoriilor față de bugetul de stat.

- Lichidatorul prezintă Camerei de Înregistrare de Stat cererea de radiere (după modelul aprobat de CÎS) a întreprinderii din registrul întreprinderilor și organizațiilor la care anexează următoarele actele: bilanțul de lichidare și planul de repartizare a activelor, aprobate de organul care a desemnat lichidatorul; documentul ce confirmă lipsa datoriilor la bugetul public național (termenul de valabilitate este de 3 zile din data eliberării acestuia de către inspectoratul fiscal de stat teritorial); copiile avizelor de lichidare a întreprinderii, publicate în „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, în două ediții consecutive.⁴

După repartizarea activelor, lichidatorul trebuie să depună la organul înregistrării de stat o cerere de radiere a persoanei juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice. Cererea de radiere se depune, numai după repartizarea activelor nete între asociații societății în proces de lichidare, în termen de 2 luni din momentul aprobării bilanțului de lichidare.

Camera Înregistrării de Stat, în termen de **3 zile de la primirea actelor**, emite o decizie de radiere a persoanei juridice dizolvate, dacă au fost prezentate toate actele necesare. În cazul în care, au fost lezate drepturile și interesele creditorilor sau ale altor participanți, decizia de radiere a persoanei juridice poate fi atacată în instanța de judecată. Conform art. 100 al Codului civil al R.M., dacă, după radierea persoanei juridice, mai apare un creditor sau un îndreptățit să obțină soldul sau dacă se atestă existența unor active, instanța de judecată poate, la cererea oricărei persoane interesate, să redeschidă procedura lichidării și, dacă este necesar, să desemneze un lichidator. În acest caz, persoana juridică este considerată ca existentă, dar în

⁴ www.Contabilșef.md

exclusivitate în scopul desfășurării lichidării redeschise. Lichidatorul este împuternicit să ceară persoanelor îndreptățite restituirea surplusului primit peste partea din active la care aveau dreptul. Spre deosebire de procedura înregistrării unei întreprinderi care, poate fi efectuată în regim de urgență (de exemplu 24 de ore sau chiar - 4 ore), procedura de lichidare a unei întreprinderi este una îndelungată și durează cel puțin un an de zile.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994, M.O. al RM nr.1 din 12.08.1994.
2. Codul civil al Republicii Moldova 1107-XV din 06.06.2002, M.O. al RM nr.82-86/661 din 22.06.2002.
3. Codul Fiscal Nr. 1163 din 24.04.1997 // Monitorul Oficial al RM nr. ed. spec. din 25.03.2005;
4. Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, Nr. 220 din 19.10.2007, în MO Nr. 184-187 din 30.11.2007.
5. BĂIEȘU, A, BĂIEȘU, S; BURUIANĂ, O; EFRIM, O. *Codul Civil al RM . Comentariu vol. I*, Chișinău 2006, Tipografia Centrală.
6. CĂRPENARU, A.; STANCIU, D. *Drept comercial român*, București, 2001.
7. ROȘCA, N.; BAIEȘ, S., *Dreptul afacerilor*, ediția III-a, Chișinău 2011.
8. www.ContabilŞef.md